

VETERINARSKI NASVET ZA MESEC MAJ NEKOLIKO DRUGAČE

Aprila smo opravili temeljit pregled čebeljih družin in ugotovili njihovo stanje. Maj pa je mesec, v katerem čebelje družine dosežejo vrhunec v razvoju. Upam, da bo letošnji bolj naklonjen čebelam, kot je bil lanski. Lani v tem času mrzlo in deževno vreme, tako da je bila marsikatera čebelja družina lačna. Upajmo, da se letos to ne bo zgodilo, saj je začetek čebelarke sezone bolj naklonjen našim čebelam.

Po pripovedovanju čebelarjev je čez zimo odmrlo kar nekaj čebeljih družin. Veterinarji nimamo zanesljivih podatkov, saj nas čebelarji niso poklicali, da bi ugotovili vzrok odmrtnosti. Preglede, ki sem jih opravila, lahko preštejem na prste ene roke. Na vprašanje, zakaj nas ne pokličete, sem dobila odgovor, da vas ob obisku zaslišujemo. Res je, da marsikaj vprašamo, vendar s tem poskušamo ugotoviti vzrok bolezni ali propada družine, še posebej, da ne bi ponovili iste napake. Čebele nam ne morejo povedati, kaj jih teži, tako kot to storite vi, ko greste k svojemu zdravniku.

Vzrok za propad čebeljih družin je, da bila v večini primerov zazimljena prešibka oz. premalo številna čebelja družina. Zaradi tega se ni mogla prestaviti na zimsko zalogo in je na koncu pri polni skledi odmrlo. Vzrok temu je v večini primerov prehitro krmljenje čebeljih družin za zimo (julij, avgust), saj s tem zablokiramo matice, ki ne zalega dovolj, zato število dolgoživih čebel prenizko. Poleg tega so vzroki odmrtnosti letos še:

- Čebele lani v naravi niso bile dobro oskrbovane z raznoliko hrano, kar je privedlo do zmanjšanja odpornosti čebel (zelo malo cvetnega prahu, nektarja, medicinske) in slabšega zaleganja matice.
- Konec avgusta in v septembru se je pojavila invazija varoj. Če jih nismo kontrolirali in pravočasno zatirali, se je njihovo število enormno povečalo, kar je privedlo do propada družine.
- Ker so bili lepi izletni dnevi, se je vse tja do meseca novembra pojavlja ropanje. Vzrok temu je bil najprej padec matice in ko čebele izropajo eno družino, napadejo takoj sosednjo in tako naprej. Če čebelar tega ne opazi pravočasno, lahko panje le še zapre ter odstrani mrtve čebele in satje, panje pa mehanično očisti in razkuži, da so pripravljeni za novo čebeljo družino.
- Zaradi obilice deževnih dni se v lanskem letu tudi matice niso dobro opravevale in nekatere družine so se odločile zelo pozno prelegat ali pa je bila jeseni v panju trotočka. Nekaj matic je padlo zaradi zdravljenja.
- Tudi zdravila za zatiranje varoj lahko škodujejo čebelji družini, saj večkratno apliciranje in poseganje z zdravili v čebeljo družino ni dobro. Zato veterinarji tako poudarjamo, da je treba redno, vsaj enkrat na mesec kontrolirati odpad varoj. Za ta namen lahko spremljamo naravni odpad, izvedemo test s sladkorjem ali pregledamo trotočko in delavsko zalogo. Glede tega smo čebelarji še vedno premalo dosledni. Če opravljamo redne kontrole, nas varoje ne morejo presenetiti. Če pa si ne vzamemo časa ali če ob hitrem življenjskem tempu zmanjka časa za čebele oziroma če le čakamo na pašo in ničesar ne naredimo, ne moremo kriviti zdravil, češ da niso učinkovita in da so varoje nanje odporne ter veterinarske službe. Kontrola števila varoj sodi med osnovna opravila v čebelarstvu, ki jih nikakor ne smemo zanemariti.

Naštela sem samo nekaj dejstev, ki vplivajo na preživetje čebelje družine. Čas je, da tudi čebelarji sami priznamo svoje napake, ki jih naredimo pri čebeljih družinah, in zanje ne iščemo takoj krivcev drugod.

Želim pa vam sporočiti še nekaj svojih misli zadnjih dni in morda s tem koga spodbuditi k razmišljanju v tej smeri. V začetku maja namreč mineva točno 22 let odkar delam s čebelami in čebelarji. Moram reči, da so bili takratni odnosi, pa mogoče tudi še približno deset let nazaj, med čebelarji in veterinarji nekaj čisto drugega. Delovali smo v isti smeri, pred seboj smo vsi videli isti cilj – dobrobit čebel in kvalitetne pridelke. Takrat so čebelarji v večini primerov upoštevali nasvet veterinarja in tudi povezanost med nami je bila drugačna, boljša. Če se spomnim prvih tečajev za začetnike, ki so bili v Mariboru, mislim, da je bilo v prvi generaciji okoli dvajset čebelarjev. Na tečaju smo se takrat pogovorili, izvedli predavanje in na koncu še dan praktičnega prikaza v čebelnjaku. Čebelarji so se želeli seznaniti z vsem v zvezi z zdravstvenim varstvom čebel in veterinarsko službo. Zdaj pa veterinarji tri ure predavamo o teorije in to je vse. Čebelarji si ne vzamejo niti toliko časa, da bi izpolnili evalvacijske vprašalnike, s katerimi si predavatelj pomaga pri presoji svojega dela. Na mojem zadnjem predavanju je bilo 69 čebelarjev, od katerih jih je vprašalnike vrnilo le 41. Zato se mi zastavlja vprašanje, ali je bilo predavanje res tako zanič, ali ljudje menijo, da že vse znajo, ali pa se udeležijo izobraževanja le za to, da pač dobijo potrdilo o udeležbi, ki ga potrebujejo za pridobitev tehnične pomoči.

Kot sem že napisala, je bilo pred leti drugače. S čebelarji smo se dobivali v debatnem klubu in si izmenjavali izkušnje. Takrat sem vsrkavala praktično znanje o čebeljih družinah in za to, kar znam, se moram zahvaliti tem čebelarjem, ki so vse svoje znanje delili z mano. Sama sem jim posredovala znanje o boleznih čebel, njihovem preprečevanju in zatiranju. In drug drugega smo spoštovali.

K temu pisanju me je privedlo dogajanje v zadnjih letih, saj se v meni vse bolj krepi občutek, da čebelarji v meni vidijo svojega nasprotnika. Veterinarji delamo vse za to, da v Sloveniji ne bi bilo več kot 5 odstotkov izgub čebeljih družin in, da pridelamo neoporečen med za prehrano ljudi. Ali je to v nasprotju z željami in pričakovanji čebelarjev? Še vedno trdim, da čebelarju raje izdam zdravilo na osnovi kumafosa, kot da bi ga prej ali slej dobil od drugod, morda celo skupaj s substancami, ki v Sloveniji sploh niso dovoljene. Dobro se spomnim razprave na upravnem odboru Mariborske zveze, mislim da je bilo leta 2000 ali 2001, ko se je prvič pojavil kumafos v medu. Že takrat sem izjavila, da bo vse narobe, ko bo zdravilo na osnovi kumafosa predlagala veterina, in prav to se dogaja zdaj.

Če čebelar uporablja zdravilo v skladu z navodilom proizvajalca in veterinarja, se mu ni treba bati, da bo prekoratil mejo dovoljenega. Bolj bi nas morali skrbeti različni pripravki, ki jih je mogoče dobiti nelegalno. Tudi veterinarji smo slišali navodila, na primer, kako je trebno zmešati parafinsko olje, amitraz in kumafos in aplicirati čebeljim družinam - pa ne samo enkrat, 3 do 4 krat. Pa da o čudežni mokci ne zgubljam besed. Čebelarji me včasih po tihem kaj vprašajo tudi o različnih garažnih prodajah zdravil. In zdaj se sprašujemo, zakaj sta vosek in med onesnažen z razgradnimi produkti amitraza, kumafosa in še s čim drugim (npr. klorvencinfos, kumafos, timol..... v čebeljih mrtvicah ob zastrupitvah). In kriva naj bi bila veterina? Če upoštevamo, da je lani dovoljena zdravila kupilo približno 25 odstotkov čebelarjev, med njimi pa je bil le manjši delež tistih, ki so kupili zdravila na osnovi kumafosa? S čim so zdravili ostali čebelarji?

Seveda nikakor ne smemo posploševati, saj je tudi veliko čebelarjev, s katerimi se zelo dobro razumemo, ki so odprti za nasvete in s katerimi si tudi marsikaj povemo, vendar le takrat, ko ni zraven nikogar. Na občnih zborih in drugih srečanjih je klima povsem drugačna!

Naj na koncu še enkrat spomnim, da je moje pisanje le v razmislek. Čebelam in čebelarjem pa želim boljše vremenske razmere, kot so bile v lani, in da so njihove čebelje družine ob prebiranju tega članka družine v polnem razcvetu, tako kot narava.

mag. Vida Lešnik, dr.vet.med.

UL, Veterinarska fakulteta, NVI Enota Maribor - Ptuj